

Fővárosi Ítéletábra
13.Gf.40.359/2016/4-II.

A Fővárosi Ítéletábra a Kerekes és Társai Ügyvédi Iroda (Jogi képviselő címe) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek dr. Matuszka István jogtanácsos által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen tisztességtelen szerződési feltétel érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék 2016. április 29-én kelt 8.G.40.011/2015/18. számú ítélete ellen az alperes 20. sorszámú fellebbezése folytán meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett rendelkezését nem érinti, a fellebbezett rendelkezését helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 20.000 (Húszezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A felperes keresetében a Ptk. 209. § (1) bekezdése és a 209/A. § (2) bekezdése alapján annak megállapítását kérte, hogy az alperessel 2007. szeptember 24-én kötött „Kölcsönszerződés önálló zálogjoggal és készfizető kezességvállalással biztosított szabad felhasználású kölcsönszerződés deviza-alapú kölcsönhöz" elnevezésű szerződés I.3.6. pontja érvénytelen. Kérte továbbá a szerződés érvényessé nyilvánítását és az alperes 271,185 CHF visszafizetésére kötelezését. Keresetének jogalapjául a Ptk. 209. § (1) bekezdésére, a 209/A. § (2) bekezdésére és a 361. § (1) bekezdésére hivatkozott. Előadta, hogy a támadott szerződési feltétel alapján az alperes a kölcsön nyújtása során olyan díjat követelt tőle, amellyel szemben külön szolgáltatást nem nyújtott a részére, ezzel kapcsolatban hivatkozott a Ptk. 201. § (1) bekezdésére. Az alperes kölcsönt nyújtott, az általa vállalt szolgáltatás magában foglalja a kölcsön kezelését, nyilvántartását, az esedékes és elmaradt törlesztőrészek beszedését, behajtását. A kölcsön nyújtásának ellenszolgáltatása a kamat. A kamatban kell az alperesnek a saját szolgáltatásait beépítenie. Ezen felül további díj nem kérhető, a támadott feltétel tisztességtelen, a szolgáltatás nélkül felszámított és kifizetett 271,185 CHF folyósítási jutalék így a részére visszajár. Az alperesnek saját érdeke volt a zálogjognak a bejegyzése a földhivatali nyilvántartásba.

Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Előadta, hogy a folyósítási jutalék kikötése nem tisztességtelen, mert a jutalékkal szemben az alperes folyósítással kapcsolatos szolgáltatásai állnak. A folyósítási jutalék ellenszolgáltatása az alperes részéről a szerződés megkötése és a folyósítás közötti időszakban kifejtett banki tevékenység: a kölcsön folyósításának lebonyolításával kapcsolatos többlet teendők, a folyósítási feltételek ellenőrzése, a földhivatali eljárás lebonyolítása, a vagyonszolgáltatás megkötésével kapcsolatos regisztrációs, levelezési tevékenység, a pénz átutalása, ellenértéke. A kamat a pénz használatának az ellenértéke, azonban a további alperesi banki szolgáltatások ellenértéke volt a folyósítási jutalékba beépítve. Kiemelte, hogy a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló

1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 212. § (2) bekezdése is tartalmazza a folyósítási jutalék megnevezését és felszámíthatóságát, ezért a Ptk. 209. § (6) bekezdése szerint nem minősülhet tisztességtelennek.

A Budapest Környéki Törvényszék a 2016. április 29-én kelt 8.G.40.011/2015/18. számú ítéletében megállapította, hogy a peres felek között 2007. szeptember 24. napján kelt 303/01030/07. számú kölcsönszerződés I.3.6. pontja: „A kölcsön folyósításáért a Hitelező jelen szerződés I.1.1. pontjában megjelölt deviza kölcsönösszeg folyósítási jutalékot számít fel, melynek mértéke a szerződés megkötésének időpontjában hatályos Hirdetmény szerint 1,50%, azaz egy egész ötven század százalék, de legalább 200,00,-CHF, azaz kettőszáz svájci frank.” érvénytelen. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül a felek közötti kölcsönszerződés alapján a felperes által megfizetett 271,185 CHF-t 2007. október 4. napjától túlfizetésként számoljon el a felperes javára. A felperes keresetét ezt meghaladóan elutasította. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 74.075 forint perköltséget.

Ítélete indokolásában rögzítette, hogy a felek között nem volt vitás, hogy közöttük fogyasztói kölcsönszerződés jött létre a Ptk. 523. § (1) és (2) bekezdése alapján. Abból indult ki, hogy a kölcsönszerződés esetén a Ptk. 523. §-a alapján a bankkölcsön szolgáltatás ellenértéke az üzleti kamat. A Ptk. 201. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel a kölcsönszerződés tekintetében az üzleti kamaton túlmenően díj csak abban az esetben számítható fel a felperesi fogyasztóval szemben, ha az alperesi bank a fogyasztónak a kölcsönszerződésből eredő kötelezettségét meghaladóan további szolgáltatást nyújt. Ennek figyelembevételével tájékoztatta az alperest, és bizonyítandó tényként jelölte meg részére, hogy ellenszolgáltatást nyújtott a folyósítási jutalékért cserébe. Az alperes előadta, hogy kérelmére került sor a perbeli kölcsönszerződéssel érintett zálogjog bejegyzésére is. A felperessel egyezően adta elő, hogy a vagyonbiztosítás díját a felperes fizette. Előadta, hogy a vagyonbiztosítás regisztrációját és az ezzel kapcsolatos levelezéseket ő intézte.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a szerződés és az általános szerződési feltételek 2.12.1. pontja sem tartalmazta azt, hogy mi a folyósítási jutalék nyújtásának alperesi ellenszolgáltatása, csupán azt tartalmazta, hogy azt az adósnak kell fizetnie, és azt, hogy mikor, miből kerül levonásra. Az alperes által hivatkozott szolgáltatások a kölcsön nyújtásához, tehát az alperesnek a kölcsönszerződésbe foglalt kötelezettsége teljesítéséhez kapcsolódnak annak részeként. Az alperes a Pp. 164. § (1) bekezdésében foglaltak alapján rá háruló bizonyítási teher ellenére a földhivatali eljárás lebonyolítását, a vagyonbiztosítás megkötésével kapcsolatos regisztrációs, levelezési tevékenység megtörténtét nem bizonyította. A perbeli szerződésben ezért egy ellenszolgáltatás nélküli szolgáltatási kötelezettség, a folyósítási jutalék fizetésére vonatkozóan került kikötésre, amely szerződéses rendelkezés a felek viszonyában a felperesre egyoldalúan hátrányos egyensúlytalanságot eredményezett. A Ptk. 201. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel ellenszolgáltatást az alperes a felperes részére nem nyújtott, így a támadott rendelkezés a Ptk. 209. § (1) bekezdésére tekintettel tisztességtelen, mivel a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményeinek megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul, a szerződést kötő felperes hátrányára állapítja meg.

Alaptalannak találta az alperesnek a Ptk. 209. § (6) bekezdésére alapított védekezését is, mert önmagában az, hogy a Hpt. 212. § (2) bekezdése definiálja a folyósítási jutalékot, mint a teljes hiteldíjmutató részét, a perbeli szerződéses rendelkezés még nem tisztességes. Minden olyan szerződési feltétel, amely a felek szerződéses jogviszonyában a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyensúlyának (szinallagma) sérelmét okozza, a Ptk. 209. § (1) bekezdésben írtak fennállása esetén tisztességtelennek minősül. Folyósítási jutalék felszámítására az alperesnek lehetősége van, de csak abban az esetben, ha a folyósítási jutalékért cserébe az alperes a kölcsön folyósítása körén túl, további többletszolgáltatást nyújt az adós részére.

A Ptk. 239. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy a szerződés az érvénytelen rész nélkül is teljesíthető. Az érvénytelenség jogkövetkezményeiről szóló 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 8. pontjára figyelemmel kifejtette, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményei levonásánál a bíróságnak gondoskodnia kell az eredetileg egyenértékű szolgáltatások értékegyensúlyának a fenntartásáról, meg kell akadályoznia bármelyik fél jogalap nélküli gazdagodását. Ezért az érvénytelenség jogkövetkezményei levonásánál a bíróságnak ismételtelen meg kell teremtenie a felek szolgáltatásainak és ellenszolgáltatásainak az egyensúlyát, amely a szerződéskötéskor is fennállt.

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelvének (a továbbiakban: irányelv) 6. cikk (1) bekezdése szerint a tagállamok előírják, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket. Mindebből az következik, hogy részleges érvénytelenség esetén a szerződés bíróság általi érvényessé nyilvánításának nincs helye, hanem a tisztességtelen szerződési feltétel ex lege kiesik és a szerződést e nélkül kell teljesíteni. A tisztességtelen szerződési feltétel a szerződés megkötésétől nem jelent kötelezettséget a felperesi fogyasztóra, a szerződés a kiesett rész nélkül érvényes.

Megállapította, hogy a perbeli fogyasztói kölcsönszerződés a 2014. évi XXXVII. törvény hatálya alá tartozik, azonban részleges érvénytelenség esetén nem lehet szó a 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) 37. § (1) bekezdése szerinti érvényessé vagy hatályossá nyilvánításról, csak a tartozatlan szolgáltatás visszatérítése iránti marasztalási keresetről. Erre tekintettel a felperes keresetét e körben elutasította.

A peres felek közötti szerződés fennáll, a felperesi fogyasztó tartozik az alperesnek és a felülvizsgált elszámolás alapján 2015. március 21-én még 3.218.970 forint volt a felperes nem esedékes tőketartozásának az összege a DH2 törvény 37/A. §-a alapján alkalmazandó 5. §-a, valamint az 58/2014. (XII. 17.) MNB rendelet értelmében a tisztességtelen szerződési feltétel alapján felperes által nyújtott, ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatást nem a felperes által kért Ptk. 361. §-a alapján rendezte, hanem a teljesítés időpontjától túlfizetésként számolja el azt a felperes javára. Erre tekintettel a felperes keresetét a visszafizetésre kötelezés körében elutasította.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben az alperes nyújtott be fellebbezést, amelyben annak részbeni megváltoztatásával a felperes keresetének teljes elutasítását kérte. Érvelése szerint az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe és tévesen értelmezte a Ptk. 209. § (5) bekezdésének rendelkezéseit. Hangsúlyozta, hogy a jogszabály által megállapított, illetve meghatározott szerződési feltétel nem minősülhet tisztességtelennek. Változatlanul hangsúlyozta, hogy a folyósítási jutalékkal valós alperesi szolgáltatás áll, amelyet részletesen bemutatott.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint egyetlen jogszabály sem írja elő, hogy folyósítási jutalékot kell alkalmazni, és az milyen szolgáltatási tartalommal köthető ki. A Ptk. 209. § (5) bekezdésének tiltó rendelkezése csak akkor alkalmazható, ha a jogszabály nemcsak keretjelleggel szabályoz, hanem a feltételeket konkrét tartalommal is kitölti.

A fellebbezés alaptalan.

A Fővárosi Ítéletőrtábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (3) bekezdése alapján a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között bírálta felül, ezért kizárólag a Ptk. 209. § (5) bekezdésének rendelkezését, továbbá a folyósítási jutalékkal szembeni alperesi ellenszolgáltatást vizsgálta.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, és megalapozott jogi indokolással állapította meg a kölcsönszerződés részleges érvénytelenségét.

Az alperes fellebbezésében kifejtett álláspontjával szemben az elsőfokú bíróság helyesen értelmezte a szerződéskötéskor hatályos Ptk. 209. § (5) bekezdését.

A Ptk. nem tartalmazza a tisztességtelenség pontos meghatározását, a Ptk. 209. §-a azokat az elemeket rögzíti, amelyeket a feleknek és a bíróságnak figyelembe kell vennie a szerződési feltétel tisztességtelenségének vizsgálatakor. Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek körében nem elfogadható az, hogy lényegében egyenlő piaci szereplők kötnek szerződést egymással, akik képesek az érdekeiknek megfelelő megállapodást elérni. A tisztességtelenségi szabályok azt biztosítják, hogy a szerződő felek egyensúlyának felbomlása esetén beavatkozzon az állam a gyengébb fél védelmében.

A Ptk. 209/A. § (2) bekezdése szerint a fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt tisztességtelen kikötés semmis. A semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni.

Az irányelv melléklete tartalmazza a tisztességtelen szerződési feltételek példálózó felsorolását. Ennek átvételét a magyar jogalkotó úgy oldotta meg, hogy a Ptk. 209. § (3) bekezdésében felhatalmazást adott a Kormánynak a lista meghatározására. A felhatalmazás alapján a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) tartalmazza a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételeket. A Korm. rendelet két listát tartalmaz, az 1. § (1) bekezdése azokat a szerződési feltételeket határozza meg, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelenek, a 2. § azokat a kikötéseket, amelyek az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek minősülnek. Ezen kikötések esetében a jogalkotó vélelmezi a tisztességtelenséget, de elképzelhetőnek tartja, hogy az adott szerződési konstrukcióban a szerződő fél olyan többletjogot biztosít a fogyasztó számára vagy olyan többletkötelezettséget vállal, amely mellett az adott szerződéses kikötés már nem minősül tisztességtelennek.

A Ptk. 209. § (5) bekezdésének rendelkezéséből következően a jogszabály által megállapította, illetve jogszabályi rendelkezés alapján meghatározott szerződési feltétel nem minősülhet tisztességtelennek.

A Ptk. 209. § (4) bekezdése szerint a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre nem alkalmazhatók a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések. Az anyagi jog dönti el, hogy mi minősül a kölcsönszerződés szempontjából szolgáltatásnak és ellenszolgáltatásnak. A Ptk. 523. §-ából következően kölcsön esetében a hitelezőnek járó ellenszolgáltatás az ügyleti kamat, továbbá mindazon díjak és költségek, amelyeket a pénzügyi szolgáltató egyébként felszámíthat, járulékos jellegűek, azaz nem minősülnek fő- vagy alapvető ellenszolgáltatásnak, a Ptk. 201. § (1) bekezdése folytán ellenszolgáltatásnak is csak akkor tekinthetők, ha van olyan szolgáltatás, amelyet ellentételez. A pénzügyi szolgáltató költségként csak a fogyasztó érdekében felmerült valóságos kiadásait számíthatja fel.

A peres felek közötti kölcsönszerződés 3.6. pontja kizárólag azt tartalmazza, hogy a kölcsön folyósításaért a bank a kölcsönösszeg után folyósítási jutalékot számít fel, meghatározva annak mértékét, illetőleg legkisebb összegét.

A kölcsönszerződés részét képező általános szerződési feltételek 2.12.1. pontja a folyósítási jutalékkal kapcsolatban azt tartalmazza, hogy a bank által nyújtott lakossági kölcsön folyósításakor a folyósítandó összegtől és a kölcsön fajtájától függően az adós folyósításonként jutalékot köteles fizetni. A folyósítási jutalék meghatározott termékek esetén az adós külön kérelmére a folyósítandó kölcsönösszegeből levonásra kerülhet.

Ugyancsak a kölcsönszerződés részét képező, a szerződéskötéskor hatályos Lakossági hitelezési üzletszabályzat I.15.7. pontjában van rendelkezés a folyósítási jutalékról, amely szerint az alperes által nyújtott lakossági kölcsön folyósításakor a folyósítandó összegtől és a kölcsön fajtájától függően a hitelfelvevő folyósításonként jutalékot köteles fizetni. A folyósítási jutalék a felek eltérő megállapodása hiányában a folyósítandó kölcsönösszegeből kerül levonásra.

A folyósítási jutalékkal kapcsolatban konkrét meghatározást sem a szerződés, sem az ahhoz kapcsolódó okiratok nem tartalmaznak, kizárólag azt határozták meg bennük, hogy az adós köteles folyósítási jutalék fizetésére, amely a kölcsön összegéből kerül levonásra, továbbá a jutalék mértékét határozta meg.

Az alperes az elsőfokú eljárásban az ellenkérelmében előadta, hogy a folyósítási jutalék a szerződés megkötése és a folyósítás közötti időszakban kifejtett banki tevékenység ellenértéke. Magában foglalja a folyósítási feltételek ellenőrzését, a földhivatali eljárás lebonyolítását, a vagyonszolgáltatás megkötésével kapcsolatos regisztrációs levelezési tevékenységet és a pénz átutalását. Álláspontja szerint ezek a banki műveletek olyan különféle költségeket jelentenek, amelyeket a hitelintézet nem kalkulál a kamatba, hanem egyszeri formában folyósítási jutalékként számítja fel az ügyfelei részére. Az alperes által felsorolt feladatoknak azonban nincs szerződéses alapja, mert sem a kölcsönszerződés, sem az ahhoz kapcsolódó okiratok nem tartalmaznak fogalommeghatározást, és nem tartalmazzák annak kifejtését sem, hogy milyen szolgáltatások ellentételezésére szolgál a jutalék. Az alperes kizárólag a perben, az ellenkérelmében sorolta fel egyoldalúan és önkényesen azokat a tevékenységeket, amelyeket álláspontja szerint a folyósítási jutalék ellentételez. Éppen ezek az utólagos és egyoldalú meghatározások minősülnek tisztességtelennek. A fogyasztó számára a szerződéskötéskor nem volt ismert és nem tudta megállapítani a szerződés szövegéből vagy az ahhoz kapcsolódó okiratokból, sem a jogszabályokból, hogy az alperes által megjelölt tevékenységek ellentételezéseként számítja fel a folyósítási jutalékot. Kölcsönszerződés esetén a bank a kötelezettségét azzal teljesíti, hogy az adós rendelkezésére bocsátja a pénzösszeget, azonban a kölcsönszerződés szerint, az ahhoz kapcsolódó okiratok alapján, semmi más nem tesz, nem nyújt olyan többlétszolgáltatást, amelyért ellenszolgáltatás illetné meg.

Önmagában az, hogy a Hpt. 212. § (2) bekezdése a teljes hiteldíjon belül felsorolja a folyósítási jutalékot, még nem teszi a kikötést tisztességesé, mert arra a fent kifejtettek szerint kizárólag akkor van lehetőség, ha a bank részéről van olyan szolgáltatás és az a szerződésből vagy a kapcsolódó okiratokból megállapítható, amelyért ellenszolgáltatás jár az adós részéről. Ennek hiányában a kikötés tisztességtelen, ahogy azt az elsőfokú bíróság a határozata indoklásában maga is helyesen állapította meg.

Az alperes által az elsőfokú eljárásban felsorolt tevékenységek nem bizonyítják és nem igazolják azt, hogy a bank által a kölcsönszerződésben felszámított folyósítási jutalék ezek ellentételezésére szolgál, utólag a szolgáltatással szemben ellenszolgáltatást nem lehet megjelölni.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése

alapján helybenhagyta.

Az alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kell a felperesnek a másodfokú eljárásban felmerült költségét megfizetnie. A Fővárosi Ítéltábla az ügyvédi munkadíj mértékét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5)-(6) bekezdése alapján mérlegeléssel, a jogi képviselő által ténylegesen kifejtett munkára tekintettel határozta meg.

Budapest, 2016. november 23.

. Koday Zsuzsanna s.k.
a tanács elnöke

. Kurucz Zsuzsanna s.k.
előadó bíró

Levek Istvánné dr. s.k.
bíró